

dr. Csapó Annamária
ügyvéd

Tisztelt Fővárosi Bíróság!
19.P.21.833/2011.

Magyar Köztársaság Legfőbb Ügyészsége és társa felpereseknek az Irodalom Lap- és Könyvkiadó Kulturális Szolgáltató Kft. és társai alperesek ellen személyiségi jog megsértése miatt indított fenti számú perben – alperesek képviselőjében – az alábbi

előkészítő iratot

terjesztem a T. Bíróság elé:

Kérjük a felperesek keresetének a **jogalap hiánya** miatti elutasítását, a felperesek perkielégben való marasztalását.

Kérelmünk alátámasztására előadjuk, hogy a felperesek által sérelmezett és idézett cikkbéli közlés **vélemény**.

A cikk egészét vizsgálva, a szerző tudományos elemzése az alkotmányozás folyamatáról logikus, érvelő, nem öncélúan gyalázkodó, nem lealacsonyító, s mint ilyen nem lépi túl a közügyek vitatásának, a közszereplőkkel, - jelen esetben közhatalmat gyakorolókkal - szembeni szabad véleménynyilvánítás alkotmányos korlátait.

A szerző a felperesekre nézve valóban kritikus, a demokratikus értékrend alapján sértő véleményt fogalmaz meg, ez azonban az Alkotmánybíróság 36/1994. AB. számú határozata alapján olyan kiemelt fontosságú alkotmányos alapjog, amely csak kivételesen indokolt esetben korlátozható.

Az Alkotmánybíróság azt is rögzítette, hogy önmagában valamely tény közlése is véleménynek minősülhet, hiszen magának a közlésnek a körülményei is tükrözhetnek véleményt, (36/1994. AB hat., III. fejezet, 2. pont, 3. bek.) ebből következően a sérelmezett közlés még akkor sem jogsértő, ha a T. Bíróság esetleg tényállításnak minősítené.

Alperesi álláspont szerint a keresetben sérelmezett közlés ezen, az Alkotmánybíróság által megfogalmazott, jogellenességet kizáró körbe tartozik.

Az ilyen vélemény érték- és valóságtartalmát a polgári bíróság nem vizsgálhatja, azonban mérlegelheti, hogy a szerző véleménye nem önkényes, nem megalapozatlan, sőt a nyilvánosság előtt zajló közéleti vitákban igen elterjedt, általános nézet.

Álláspontunk – a kereset elutasítására irányuló kérelmünk – alátámasztására az alábbiakban hivatkozunk az

1. Alkotmánybíróság iránymutató határozataira
2. A sérelmezett közlés értelmezésére

3. A strasbourgi Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélezési gyakorlatára, valamint

4. A sérelmezett értékítélet, vélemény megalapozottságára

1. Az Alkotmánybíróság jelen perre irányadó határozatai

1.1 A szabad véleménynyilvánításhoz való jogról általában:

„A szabad véleménynyilvánításhoz való jog ... nem csupán alapvető alanyi jog, hanem e jog objektív, intézményes oldalának elismerése egyben a közvélemény, mint alapvető politikai intézmény garantálását is jelenti. ... [A]z egyéni véleménynyilvánítás, a saját törvényei szerint kialakuló közvélemény, és ezekkel kölcsönhatásban a minél szélesebb tájékozottságra épülő egyéni véleményalkotás lehetősége az, ami alkotmányos védelmet élvez. ... Ebben a processzusban helye van minden véleménynek, jónak és károsnak, kellemesnek és sértőnek egyaránt - különösen azért, mert maga a vélemény minősítése is e folyamat terméke.” (30/1992 (V. 26) AB sz. határozat.)

1.2 A szabad véleménynyilvánításhoz és a jó hírnév védelméhez fűződő érdek összeütközéséről, az értékítélet és/vagy tényállítás közlésének jogellenességéről:

A jó hírnév védelme a véleménynyilvánítás szabadságának külső korlátja lehet, de a korlátozás során abból kell kiindulni, hogy a demokratikus társadalomnak lételemé a nyilvános vita, melynek során „esetenként kellemetlen, éles, esetleg igazságtalan támadásokat intéznek a kormányzat és a közhivatalnokok ellen, és nyilvánosságra kerülnek olyan tények is, amelyek a közéleti szereplők becsületének csorbitására alkalmasak”.

Amikor, ezt figyelembe véve a jogalkotó és a jogalkalmazó meghúzza a véleménynyilvánítási szabadság határait, „*indokolt különbséget tenni értékítélet és tényközlés tekintetében*”.

Egyfelől ugyanis „*az értékítéletben megnyilvánuló véleménynyilvánítási szabadság*” korlátozása nem alapulhat azon, hogy a sérelmezett értékítélet „*értékes vagy értéktelen, igaz vagy hamis, érzelmen vagy észérveken alapul.*”

Másfelől viszont ha valamely *tényállítás* korlátozásáról kell döntenet, mert az alkalmas a jó hírnév megsértésére, akkor indokolt mérlegelni, hogy a tényállítás valós vagy valótlan. Ám önmagában az a körülmény, hogy valótlanak bizonyul nem elégséges feltétele a korlátozásnak. A jó hírnév megsértésére alkalmas valótlan tényközlés két esetben ütközhet a véleménynyilvánítás szabadságának korlátaiba: vagy akkor, „*ha a nyilatkozó személy kifejezetten tudatában van a közlés valótlanosságának (tudatosan hamis közlés)*”, vagy pedig akkor, ha ugyan nem volt tisztában a közlés valótlanosságával, azonban „*foglalkozása, hivatása gyakorlásának szabályai szerint elvárható lett volna tőle a tények valóságtartalmának vizsgálata, de a véleménynyilvánítási alapjog felelős gyakorlásából adódó gondosságot elmulasztotta*”. (36/1994 (VI. 24.) AB sz. határozat.)

1.3 A közszereplők, politikusok és a közhatalom gyakorlói jó hírnevének védelméről:

Demokráciában különleges érdek fűződik a közhatalom szabad bírálatához. „A demokratikus jogállam állami és önkormányzati intézményeinek szabad bírálata, működésük, tevékenységük kritikája – még ha az becsületsértő értékítéletek formájában történik is –, a társadalom tagjainak, az állampolgároknak olyan alapvető alanyi joga, amely a demokrácia lényegi eleme.” Ezért „a véleménynyilvánítási szabadság csak kisebb mértékben korlátozható a közhatalom gyakorlóinak védelmében... ..a kritika megengedhetőségének határai tágabbak a kormányzat, a közhivatalnokok esetében, mint a politikusok tekintetében, és valamennyi közszereplő esetében tágabbak, mint a magánszemélyek tekintetében...” (36/1994 (VI. 24.) AB sz. határozat.)

2. A sérelmezett mondat a véleménynyilvánítás szabadságának oltalma alatt áll, ezért nem minősül jogsértőnek.

2.1 A keresetlevélben sérelmezett írás a demokratikus politikai vita része, alkotmányos védelme így nem kizárólag a szerző és a közrebocsátó alanyi jogán – a szólás és a sajtó szabadságához fűződő személyes jogukon – alapul, hanem egyben a politikai közvélemény szabad vitában való alakulásának objektív értékét is védi. Az alkotmányos védelem független a közlés tartalmától, attól hogy az hasznos-e vagy káros, kellemes-e vagy sértő.

2.2 A sérelmezett mondat a legfőbb ügyésről, tehát az egyik legmagasabb közhatalmi tisztség betöltőjéről fogalmaz meg bírálatot, ezért védettségének szintje különlegesen magas.

2.3 A sérelmezett mondat értékítéletet fogalmaz meg. Ezt valójában a felperesek is elismerik, hiszen a keresetlevél „*burkolt* tényállításnak” nevezi a szóban forgó megállapítást. A „*burkolt*” jelző arra utal, hogy a mondat direkt olvasatában *nem* tényállítás. A keresetlevél ugyanakkor nem tér ki annak alátámasztására, hogy a mondatnak olyan „*burkolt*” tartalma volna, mely tényállítássá minősítené át.

A per tárgyát képező mondat („Előző hivatali ciklusa idején [a legfőbb ügyész] már bőségesen bizonyította, hogy hivatalát nem pártatlan közszolgaként, hanem megbízója kiszolgálójaként tölti be.”) összetett értékítélet; két értékelő mércével szembeesíti a legfőbb ügyész tevékenységét. Az egyik mércét a „pártatlan közszolga” kifejezés jeleníti meg; ez ahhoz a normához méri a közhatalom gyakorlóinak tevékenységét, melyhez tisztségük betöltése során igazodniuk kell. A másik mércét „megbízója kiszolgálója” fordulat jelöli ki; ez arra utal, hogyan nem szabad a közhatalom gyakorlóinak cselekedniük. A mondat először azt az értékítéletet rögzíti, mely szerint a legfőbb ügyész „hivatalát nem pártatlan közszolgaként ... tölti be”. Majd következik a második értékítélet: a legfőbb ügyész „megbízója kiszolgálójaként”, tehát elfogultan, az őt hivatalba segítő politikai erő érdekeinek szolgálatában jár el. A szerző hangsúlyozza, hogy vélekedése nem légből kapott, nem önkényes: a jelenben kimondott értékítélete a bírált személy múltbeli tevékenységének értékelésén alapul (a legfőbb ügyész „előző hivatali ciklusa idején már bőségesen bizonyította”, hogy a „nem pártatlan

közszolgaként” és a „megbízója kiszolgálójaként” értékítéletek indokoltan, megalapozottan vonatkoztathatók rá).

Összefoglalva: a sérelmezett mondat a demokratikus politikai vita része, ezért nemcsak a véleménynyilvánítás szabadságának szubjektív aspektusa védi, hanem az a kitüntetett objektív szerep is, melyet a nyilvános vita a demokratikus társadalom életében játszik. A mondatban kritika alá vont személy az egyik legmagasabb közhatalmi tisztség betöltője, akinek szabad bírálatához különleges érdek fűződik; ez tovább emeli védettségét. A közlés értékítéletet fogalmaz meg, ezért annak megítélése, hogy jogsértésnek minősül-e, nem függhet a kijelentés valóságának bizonyításától.

3. A strasbourgi Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélezési gyakorlata

Az Emberi Jogok Európai Bíróságának állandó gyakorlatát alapul véve a sérelmezett mondat megfelel azoknak a feltételeknek, melyek teljesülése esetén egy értékítélet a véleménynyilvánítási szabadság védelmét élvez.

3.1 A strasbourg-i gyakorlat szerint a perbeli sérelmezett mondat értékítéletnek minősül. Összehasonlításként: a *Karakó v. Hungary* (2009) ügy tárgya a következő kitétel volt: „Dr. Karakó László, a Fidesz tagjaként ... a megyei közgyűlésben rendszeresen a megye érdekei ellen szavazott. Ráadásul az M3-as autópálya útvonaláról folytatott vitában nem a megye számára előnyös változatot támogatta, amivel a megyén kívül valószínűleg saját választókerületének ártott a legtöbbet.” Az ítélet a következőket mondja erről: „A Bíróság megállapítja, hogy a kifogásolt állítást [a magyar igazságszolgáltatás] értékítéletnek találta, mely ennél fogva a magyar törvények értelmében védett véleménynyilvánításnak számít. E következtetés levonásakor figyelembe vették, hogy a kérelmező politikus, aktív közéleti szerepet játszik, és hogy az állítás választási kampány idején fogalmazódott meg; e kampányban a kérelmező képviselő jelöltként vett részt, és a kifogásolt állítás negatív véleményt fogalmazott meg nyilvános tevékenységéről. Ezen az alapon ítélték meg úgy [a magyar bíróságok], hogy a kifogásolt állítás alkotmányos védelmet élvez. A Bíróság meggyőződése szerint ez a döntés összhangban állt az [Európai Emberjogi] Egyezmény normáival (az ide vágó esetjog összefoglalásához lásd *Feldek v. Slovakia*, no. 29032/95, §§ 72-74, ECHR 2001-VIII; *Scharsach and News Verlagsgesellschaft v. Austria*, no. 39394/98, § 30, ECHR 2003-XI).”

3.2 Az Emberi Jogok Európai Bírósága a fent hivatkozott ügyben is kifejtette, hogy a sérelmezett értékítéleteket az írásmű céljának figyelembe vételével kell értékelni. Egy értékítélet sértő volta önmagában csak akkor szolgál alapul jogsértés megállapításához, ha a szerző célja az öncélú lejáratás, becsmérlés vagy gyalázkodás. Ha azonban a cél egy közéleti kérdéshez való hozzászólás, akkor a kijelentés erős, esetleg túlzó volta önmagában nem igazolja a vélekedést, hogy a sérelmező személyhez fűződő jogát valóban megsértették. (Lásd *Thorgeir Thorgeirson v. Ireland* 1992.)

A jelen per tárgyát képező, kifogásolt mondat egy több részes, összességében csaknem két szerzői íves tanulmányban szerepel. A tanulmány minden lényeges szempontra kiterjedően vizsgálja és értékeli a 2011. évi alkotmányozási folyamatot és annak –

megjelenésekor még csak tervezet formájában ismert – eredményét. E terjedelmes munkában egyetlen mondat foglalkozik a legfőbb ügyésszel. Nem a lejáratás vagy sértegetés szándékával íródott, hanem egy érvmenetbe illeszkedik, mely az alkotmányos átalakulás számos – a szerző szerint hátrányos – velejárója közt azt a következményt is tárgyalja, hogy a jelenlegi ciklusban kétharmados parlamenti többséggel rendelkező kormánypárt a saját embereivel töltheti föl az önálló hatalmi ágak vezető tisztségeit, melyek betöltőinek pártok fölött kellene állniuk. A társadalmi vitában megfogalmaztak olyan véleményt is, mely szerint ez a veszély nem komoly, hisz miután valaki közhatalmi posztra kerül, már nem pártkötődései, hanem tisztségének normái szerint kezd cselekedni. A szerző erre a véleményre reagálva kívánta a legfőbb ügyész korábbi tevékenységét felidézve érzékeltetni, hogy a veszély valódi, az átváltás nem minden esetben garantált.

3.3 Az Emberi Jogok Európai Bíróságának állásfoglalása szerint a szólás és a sajtó szabadsága nemcsak a sértő felhang nélküli vagy közömbös kijelentéseket védi, hanem azokat is, melyeket mások sértőnek, meghökkenítőnek vagy nyugtalanítónak találnak. A stílus maga is része a kommunikációnak; a vulgáris hangnem összhangban lehet a közlés egyébként védett tárgyával. (Lásd *Uj v. Hungary 2011*, a vitatott írás kifejezetten trágár módon fogalmazott). A strasbourgi állásponttal egyezik az eredetileg sajtóhelyreigazítási perekre vonatkozó, de a személyiségvédelmi ügyekben is iránymutatónak tartott Pk. 12. sz. állásfoglalás. A Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának 12. sz. állásfoglalása leszögezi, a vélemény kifejezés módja alapot adhat helyreigazításra, ha „indokolatlanul bántó, lekicsinylő, lealacsonyító, durván sértő”. A perbeli sérelmezett mondat, bár sarkosan, azonban semmiképpen nem bántó, lekicsinylő, lealacsonyító vagy becsmérítő módon fogalmaz.

3.4 Míg a tényállítások bizonyíthatóak, az értékítéletek nem. Ez nem jelenti, hogy valamely, a becsület csorbítására alkalmas értékítélet ne lehetne jogsértő, ha minden ténybeli alapot nélkülöz. Olyan szintű valóságbizonyítás azonban, mely a más véleményen lévőköt is meggyőzi az értékítélet megalapozott voltáról, nem várható el a közlés megfogalmazójától (lásd *Karsai v. Hungary 2009*).

4. A sérelmezett értékítélet, vélemény megalapozottsága

A legfőbb ügyész és az általa irányított szervezet tevékenysége 2001-2003 óta folyamatos és szenvedélyes viták tárgya. A sérelmezett állítás ehhez a vitához kapcsolódik. A perbeli vélemény általános volta a közügyeket, közéleti vitákat figyelemmel kísérők körében köztudomású. A II. r. felperes előző hivatali ciklusára vonatkozó - a jelen perbeli véleménnyel azonos alapú - kritikát nemcsak újságírók és publicisták, hanem a jogász szakma képviselői is nyilvánosan megfogalmazták.

Az alábbi idézetek kizárólag gyakorló jogászoktól, valamint a joggal foglalkozó kutatóktól származnak.

„Ég az arcom, mert az igazságszolgáltatás érezhetően a politika befolyása alá került. A Schlecht-ügy jó példa erre.” (Bárándy Péter ügyvéd, idézi Kulesár Anna: „Polt Péter tájékoztatást kért Bárándy kritikájáról” Magyar Hírlap 2001. november 16.)

„Polt Péter sem jogilag, sem politikailag nem tekintendő független személyiségnek...”
(Hack Péter büntetőeljárás-jogász: „Együtt egymás ellen”, Hetek 2003. október 31.)

„Ez az ügyészség jottányit sem változott. Ma is a Legfőbb Ügyészségen dolgozik Polt Péter, ma is a főügyész helyettese a Polt által támogatott Belovics Ervin, aki az intézményt gyakorlatilag igazgatja. A szervezet könnyen rángatható jobbról, ám ez a jobboldali ráhatás bizonyíthatatlan. A testület ‘takarásban működik’.” (Fleck Zoltán jogszociológus, idézi Buják Attila: „Leszámolási tervek”, 168 óra 2010. március 4.)

„A gyakorlatban a legfőbb ügyész független a mindenkori kormánytól, a parlamentnek legfeljebb felügyelő hatásköre van vele szemben. Azonban Polt Péter személyével változna a jelenlegi rendszer.” (Lövétei István alkotmányjogász, atv.hu 2010. szeptember 14.)

A fenti kritikák – és a jelen per tárgyát képező vélemény - alapját a felperesek 2001 és 2003 közötti működése képezi, amikor az ügyészség rendre megtagadta a nyomozást vagy a vádemelést olyan, bűncselekmény gyanúját fölvető ügyekben, melyek érintettjei az 1998-2002 közti kormányzati ciklus nagyobbik kormánypártjához közelálló személyek voltak. Pl. az Országimázs Központ és a Happy End Kft. között létrejött szerződések, az MTV 1999-2000 közti - , valamint a Millenáris Kht. 2001-2002 közti gazdálkodása. Lásd dr. Zentai Ágnes: A hiányolt érvek. Népszabadság 2003. november 13. A jogeseteket szakszerűen elemző cikket jelen beadványunkhoz csatoljuk.

A fentiek alapján kérjük a kereset jogalap hiányában történő elutasítását. A kifejtettek szerint a sérelmezett cikkbeli közlés az alkotmányos keretek között gyakorolt, megalapozott, nem gyalázkodó, közügyekre és közhatalmat gyakorló felperesekre vonatkozó véleménynyilvánítás.

Kérjük a felperesek perköltségben való marasztalását.

Mivel a kereset elutasítását a jogalap hiányában kérjük, ezért a felperesek által igényelt jogkövetkezményekre, a kártérítési és bírság kiszabása iránti kérelmekre nem térünk ki, ellenben előadjuk, hogy dr. Kovács Zoltán főszerkesztő, II. r. alperes az Irodalom Kft. I. r. alperessel munkaviszonyban áll, így vele szemben a Ptk. 348. § (1) bek.-se alapján kártérítési igény közvetlenül nem érvényesíthető.

Jelen beadványunkat egyidejűleg és közvetlenül a felperesi jogi képviselőnek is megküldtük.

Kérjük, hogy a 2011. december 15-ére kitűzött és a későbbiekben kitűzésre kerülő valamennyi tárgyalást esetleges távollétünkben is megtartani szíveskedjék.

Budapest, 2011. november 26.

Tisztelettel:
Irodalom Kft. I. r.,
dr. Kovács Zoltán főszerkesztő II. r. és
Kis János III. r. alperesek képviselője:

